

ביופסיות מנפלים לצורך בדיקות אנזימתיות

השאלה:

האם מותר לעשות ביופסיות של כבד ושרירים מנפלים בגילים שבין חרשיים - 9 חרשים, לצורך בדיקת פעולת אנזימים.

השובה:

הבעיות הקשורות בשאלה זו הם בדלקת:

- א. זלזול בקדרשת המת - יש קדרשה למת כמו ספר תורה (מסכת ברכות דף י"ח עמוד א') ולדעת המחבר יש חשיבות גם לעובר.
- ב. ניווול המת - לדעת הרב אריאלי (כנס ששי לתורה שבעל-פה) יש איסור נוול גם בעובר. אמנם בצורה כזאת, שהגוף נשאר שלם ורק מוציאים כמות קטנה במזרק - לדעת המחבר אין זה מוגדר כניווול.
- ג. חרדת הדין - יש דעות, שבקטן אין חרדת הדין ובודאי בנפל, שלא הגיע לכלל חיים.
- ד. איסור הנאה ממת -
 1. מכיוון, שכאן הנאה היא לא מהמעשה וגוף הנתוח אלא מהראיה, הרי שאין אסור הנאה בראיה ובלמוד.
 2. מצוות לא להנח ניתנו - וכיון שע"י הלמוד ההשתלמות יבוא למצות הצלת נפשית - הרי אין כאן גדר הנאה.
 3. זה וזה גורם - הבידוק אינה הגורם היחיד להשגת הידע, אלא גם ספרים, מורים, מאמרים וכו' - הכלל הוא זה וזה גורם - מותר.
 4. הנאה באה ע"י שינוי באיבר עקב תערובת כימית וחומרים שונים ואם-כן זה בגדר של "שלא כדרך הנאה".
 5. הואיל ואינו מתכוון להנח וגם אי-אפשר באופן אחר - מותר.
 6. בדרך כלל דעת רוב האחרונים, שאין אסור הנאה ממת בנתוחי-מתים אפילו של מבוגרים וק"ו בנפל.
- ה. מניעת מצות קבורה - יש דעות, שחיוב קבורה חל על גדל כזית ומעלה הבידוק היא פחות מכך, ויש דעות שמחייבות גם בפחות. ובקבורת נפל - יש המחייבים ויש הסוברים שאין מצוה לקבורו. "ובנידון דידן כמובן, שיש להחמיר ולקבור התמיסה אחר השמוש אף על פי, שהיא פחות מכשעור ולהתנהג כן לכל הדעות".

ו. איסור בל חלין - יש דעות, שבנפל אין עוברים על איסור זה, ובפרט, שכאן ההשתייה של קבורת הנפל היא כאילו לכבודו, כי כל הלמוד הוא לזכות ולמצוה לנפל ובה מותר.

מסקנה:

יש להקל כי אין גיוול בצדה אסורה, אין חרדת הדין, אין אסור הנאה, וכו'. בתנאי, שיקחו ביופסיה פחות מכזית ושיקברו אחר-כך את התמיטה.

(הרב ב.פ. סכורש, שבילין, מרחשון תשכ"ג, עמ' ל"ג)

מקורות נוספים:

הספרות הרבנית בנושא ניתוחי-המתים היא עצומה.

ביבליוגרפיה על הנשא אפשר למצוא ב"המעין", כרך ז', גליון ב' (טבת תשכ"ז),

עמ' 50.